

2007

Спеціальна 22
Частина II

ЕКОНОМІКА

Серія

УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Затверджено додатком до постанови президиї ВАК України від 9 жовтня 2000 р., №2-02/2 і виключено до переліку №4 наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Затверджено вченою радою Жгородського національного університету, протокол №8 від 27.09.2007 р.

Видається з 1994 року.
Видпутьво про державну реєстрацію серії КВ № 7972 від 9 жовтня 2003 року.

88000, м. Жгород, пл. Народна, 3,
Економічний факультет Жгородського національного університету.
Тел./факс: (03122) 3-23-67, 61-23-13.

Адреса редакції:

Доктор економічних наук, професор О.К. Алмашиї
Доктор економічних наук, професор В.Л. Ярема

Рецензенти:

- Лечина Іосип Іосипович — кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів Жгородського національного університету
- Давьків Іосип Іосипович — кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку та аудиту Жгородського національного університету
- Рущак Михайло Юрійович — доктор економічних наук, професор кафедри економіки, менеджменту та маркетингу Жгородського національного університету
- Левдегі Михайло Андрійович — доктор економічних наук, член-кореспондент Української академії аграрних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин Жгородського національного університету
- Бобко Микола Миколайович — доктор економічних наук, професор кафедри економіки, менеджменту та маркетингу Жгородського національного університету
- Слава Світлана Степанівна — кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та маркетингу Жгородського національного університету
- Надя Наталія Мірославівна — кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та маркетингу Жгородського національного університету (відповідальний секретар)
- Пітолюч Михайло Іванович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії Жгородського національного університету (заступник головного редактора)
- Микюва Василь Петрович — доктор економічних наук, професор, чл.-кор. НАН України, завідувач кафедри економіки, менеджменту та маркетингу, декан економічного факультету Жгородського національного університету (головний редактор)

Редакційна колегія:

Шкарабан С.І.	Оперативний економічний аналіз: витоки становлення і розвитку	66
Веруса Ю.А., Пшенична А.Ж.	Економічний механізм управління питання отримання аудитором розуміння суб'єкта господарювання та його середовища	68
Даньків І.В., Осман'юк М.В.	Господарська діяльність, облік та фінанси Запорізької Січі	72
Дроз І.К.	Шляхи підвищення ефективності зовнішнього державного фінансового контролю	75
Лучко М.Р., Якушин Н.З.	Особливості організації аудиторської роботи в умовах використання комп'ютерних інформаційних систем	79
Мухомок П.П.	Аналіз інноваційної діяльності в Україні: проблеми та шляхи її вирішення	82
Ножкова Г.М.	Контроль і аналіз виконання планових завдань за центрами відповідальності	88
Озеран В.О., Озеран А.В.	Аспекти обліку операційної діяльності ринків	93
Парасій-Вергуненко І.М.	Модель комплексного аналізу конкурентів банку: напрямки дослідження та інформаційне забезпечення	100
Триш В.Є., Яценко В.Ф.	Методичні особливості розподілу непрямих (загально виробничих) витрат у будівництві	107
Гадзевич О.І.	Бюджетний метод в управлінні фінансовим станом підприємства	112
Гедз М.И.	Сутність незалежного аудиту та шляхи його вдосконалення в Україні	115
Матарецький Ю.Д., Басова І.О.	Управлінський облік у системі обліку та системі управління	122
Томашев А.Д.	Управління формуванням придатковості виробництва та реалізації продукції	126
Томшонник П.С., Волжан І.Г.	Формування потоків облікової інформації в системі управління підприємством	129
Вакаров В.М.	Взаємозв'язок між організацією проведення аудиту та розвитком методичних прийомів аудиту	133

ГОСПДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, ОБЛІК ТА ФІНАНСИ ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ

Даньків І.М.,
Остан'юк М.Я.

У статті розкриваються історичні аспекти виникнення та розвитку обліково-правової ситуації в Україні. Зокрема на історичному етапі існування Запорізької Січі. Показані особливості ведення господарства, торгівлі, обліку та фінансів у Запорізькій Січі. Охарактеризована система управління та обліку в Січі. Розглянуті окремі періоди управління і обліку за часів Мазепи та в період так званої Нової Січі. В роботі дано об'єктивну оцінку фактичного та бухгалтерського обліку і в який час були найбільш емпіричними в Україні в цей період і, зокрема, в Запорізькій Січі.

Ключові слова: Запорізька Січ, облік, управління, гетьманська, сечманські фінанси, спеціальні книги, гетьман, козаки, "жоловані", торгівля.

ВСТУП

Історичні події XVI ст. відрігали Україну від візантійського впливу і зблизили її з Західною Європою. Остаточою це зближення відбулося тоді, коли за Люблінською угодою 1569 р. українські землі повністю ввійшли до Польського королівства.

В той час в Україні виникло книгодрукування. Першу друкарню заснував Іван Федорів у Києві XVI ст. у Львові. Згодом виникли друкарні в Києві, Острозі, Ротатині, Криносі, Почаєві. У 1570 р. в Острозі було засновано Вищу школу, у Львові – школу при Львівському братстві, у 1631 р. в Києві – Могилянську колегію. Розвиток книгодрукування, науки, вищої школи – це основні складові того, що в Україні разом з новими науковими досягненнями країни Західної Європи з'являються і нові напрямки в бухгалтерській науці. Європа в той час використовувала італійську бухгалтерську школу.

Безперечно, що на початку XVI і до середини XVII ст. і в Україні вона мала місце. Після того як польські королі почали запрошувати французьких вчених та спеціалістів, їхній вплив поширився і на облік. Немає жодних підстав заперечувати те, що в Україні в ті часи добре знали і використовували працю Л. Пачолі "Трактат про рахунки запіси", а також працю Б. Котурлі "Про торгівлю та знаменитого купця". Це за часом збіглося з розвитком книгодрукування в Україні. Якщо порівняти Україну та Росію того періоду, то, на думку російського вченого Я.В. Соколова, автора багатьох видань з історії бухгалтерського обліку, Росія з XV до XVII ст. ніби консервує політичне, економічне і культурне життя. Неларма з часом Петро I змішували був переселити всіх науковців з України в Росію.

Даньків Мисин Якимович, к.е.н., професор, завідувач кафедрю обліку та аудиту Ужгородського національного університету.
Остан'юк Мисослав Ярославович, к.е.н., професор кафедри обліку та аудиту Ужгородського національного університету.

сію, щоб запобігти безграмотній на цей час варту-ум у цій державі.

Незважаючи на дискримінаційний вплив Польщі і Росії на українську торгівлю, вона досягла успішно розвивалась у XVI – XVII ст., що сприяло і зміцненню грошової системи. У XVI ст. в обігу перебували різноманітні монети країни Європи: польські та литовські динари, угорські золоті дукати, срібні тапері. Польське королівство на початку XVI ст. провело грошову реформу: з'явився злот, гроші, згодом після створення єдиної монетної системи в кінці XVI ст. – шеляги, польські злот, таляри.

У XVII ст. запроваджується єдина метрична система на всі території Польського королівства. Зростання торгівлі та грошового обігу в Україні об'єктивно спричинило поширення кредитних операцій через банківсько-торгові домів, вексельної форми позачукунків і кредитів, а також лікварства. Делали більше об'єктом обігу стають кредитні та лікварські операції. Це в цілому мало позитивний вплив на ефективність торговельних операцій, сприяючи розрахукунків. Кредит був короткостроковим споживчим і довготерміновим – комерційним на великі суми. Лікварством займалися майже всі верстви населення, а особливо вірменські та єврейські купці. У Галичині своєрідними банками були єврейські місські громади (кагалі). Прогенти по кредитах були від 8 до 20% – на короткий термін, до 100% – на рік.

В економічному розвитку України досить значна роль належала козацтву, яке виникло в кінці XV ст. Торгівля та фінанси Запорізької Січі зумовлені особливостями ведення господарства, спосом життя та суспільного ладу.

Головними джерелами придутків Війська Запорізького були: військова здобич, зовнішня та внутрішня торгівля, продаж вина, плата за перевезення, податковий податок, а також королівська, а потім царська та гетьманська плата прошива і натурою, а також ретатії (позиції між купцями рибних і звірних ловів, сіножатей). Це вимагало значної облікової роботи.

І ОБЛІГ ТА ФІНАНСИ ЧАСІВ ПРАВИЛНИЙ І МАЗЕП

Запорізька Січ торгувала в основному з Росією, а також з Польщею і Кримом. У Запорізькій Січі облік всього майна, доходів і видатків вів скарбник січового скарбу (шафар) та його апарат, до якого входили: два шафари, два підшафарії та кантаржей (хранителі міді і вугілля). Скарбник і його підлегли всім обліком доходів і видатків у спеціальних книгах чорним з допомогою гусячого пера. Окремо велася книга обліку касових операцій і матеріальних цінностей. Завершальним етапом облікових робіт був процес складиання звіту кошовому отаманові та козацькій раді.

Слід зазначити, що козацькі державні фінанси, які підпорядковувалися гетьманові, були невіддільні від його особистого майна. Це згодом негативно вплинуло на фінансові справи України та потребувало значної централізації обліку.

Після суцільної Лівобережської ради 1654 р. Москва поступово починає втручатися у справи України. Гетьман Лівобережський здійснює невдалий спробу відокремити державні фінанси від своїх і передати їх Московському царю. Для цього він замість посади шафара встановив посаду генерально-ліцкарбона. З цього моменту починається безпосереднє втручання Москви у фінанси України, що призвело до значної втрати коштів. Так, при арешті гетьмана І Самойловича поновива коштів внаслідок їх неповідомності відійшла Москва, а друга половина відійшла гетьману І Мазепі. І Мазепу як державно-ліцкарбона патріота і розбудовника нашої незалежної держави слід вважати і добрим фінансистом. Заслугує на увагу вислів відомого українського історика Льва Боршак: "Ніколи в українській історії ніхто не керував так зручно фінансовою армією, як Мазепа. Ніхто не вміє завдяки прохам так добре, як він, зводити з вогню свою людину".

Гетьман І Мазепа об'єднав державні та гетьманські фінанси. Він проводив будівництво церков, монастирів, шкіл, робив великі пожертви на розвиток шкіл, на церкву, обдаровував козацьку старшину, московських бояр, помігався в російській час свого гетьманства, шедо будуючи і прикрашаючи церкви, він встиг зібрати великі скарби, однак з усього цього мало що збереглося в Києво-Печерській лаврі та в Битий Церкві, а дсталося все Росії. Після Полтавської битви Петро І спонукав всіх українців, згадує відомий український історик М. Костомаров, відшукувати і повідомити уряд про гетьманські скарби, об'ємночи поговину виказувати у вигнанні, в 1709 р. І Мазепа мав змогу надати Карлові XII позичку в 240000 талерів, а після його смерті при ньому було 16000 червінців, не рахуючи різного контролюного посуду.

За І Мазепи з розвитком державного та монастирського господарства основним принципом став принцип економії. Добре була відшкоджена і зовнішня торгівля, хоча всі торговельні шляхи потонули валися з Петром І. В облігу були веніціанські дука-

2 ОБЛІГОВО-ПРАВОВА СИСТЕМА ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ В ПІСЛЯМАЗЕПІНСЬКИЙ ПЕРІОД

Після полтавських подій Конституція II Орлика 1710 р. хоч і відійшла державний скарб від гетьманського, на економіку та фінанси України і системи її обліку впливу не мала, оскільки вона була складена в імміграції Росії, заснувавши спеціальну Малоросійську коллегію, встановила повний контроль над фінансами України. Збірні податків згідно з інструкціями коллегії повинні щомісячно і раз в чотири місяці звітувати (складати ра-

портундилью обов'язків: управлінням казначей і скарби. Крім того, як урядові казначей і скарби, так і в адміністративну та матеріальну відповідальність за ведення різних робіт і виданні під них матеріальні цінності. Крім цього, в окремих монастирях те були прикажчики, які виконували обов'язки комісників, а також будівничі, на яких покладалися функції ревизора.

Матеріально відповідальними особами були виборні ціновальники. У Статутній грамоті часів І Мазепи знаходимо цікавий матеріал під час будівництва Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерського монастиря. Нео переданося: інвестування цієї і утримання нестач з попереднього будівництва; матеріальна солідарна відповідальність за всі матеріальні цінності разом з казначейем, казначей зберігав ключі від комор, а будівничий онечавує комори, для промовних надходжень запроваджувався спеціальна книга, яку заповнювали казначей та будівничий, при цьому кожна стаття обов'язковалася, яка зувалася дата і джерело надходження, аналогічна книга відкривалася для вищачі і виплати прошових коштів; облік боронина, одику та іншого інвентарю повинен вестися в двох окремих книгах: одна про надходження, друга про виплати.

Вихід урочно записувався в ужитні та облігові книги, списання продуктів оформлялося записами в спеціальній "столовій книзі".

Після полтавських подій Конституція II Орлика 1710 р. хоч і відійшла державний скарб від гетьманського, на економіку та фінанси України і системи її обліку впливу не мала, оскільки вона була складена в імміграції Росії, заснувавши спеціальну Малоросійську коллегію, встановила повний контроль над фінансами України. Збірні податків згідно з інструкціями коллегії повинні щомісячно і раз в чотири місяці звітувати (складати ра-

були коней отари овець. На допомогу власникові хутора з'являються наймити, здебільшого – по од-ному, але бувають хутори з кількома наймитами і „господарем“-управителем. Так було в зимівниках Калнишевського та інших.

Наприкінці існування Січі зимівників було декілька тисяч. У Самарській панаші було їх, наприклад, 725. На 597 зимівників було 1043 робіт-ники. Звичайно, кожний козак діставав право на заснування лише одного зимівника, але Калнишев-ський мав 7, Глоба – 3.

Змінювався і вигляд багатого зимівника: в зимівнику Калнишевського стояли будинки на кі-лька покоїв, з стінами, вкритими шпалерами, в них були гарні меблі, шафи, портрети, килими, доро-гий посуд, канделябри тощо. Наймитам признача-лись окремі хати. Були стайні, кошари, млини.

І про розмір сотарства свідчать цифри по-грабованого татарами майна та деякі факти з про-дажу худоби, а особливо – речстри скарбівського-то майна старшин та козаків під час руйнування Січі в 1775 році. Калнишевський мав 15.880 голів худоби і в тому числі 639 коней. Козі Калнишевсь-кого славилася своєю породою, і до нього часто зверталися покупці. Року 1769, наприклад, він про-дав орловським купцям 250 коней. Якшо вони ко-штували по 15 карбованців, то це становило б су-му в 3.750 карбованців, але добрий кінв коштував у 25 карбованців і більше. А того ж року татари за-брали у нього 600 коней. Року 1775 продав Кални-шевський татарам 14.000 штук овець по 2 карбова-нці за штуку, себто на суму 28.000 карбованців.

Цар Глоба мав 13.774 голів худоби, ста-ршина Тараджа – 2.910 голів, Натяй – 2.551. Вели-чезні скарбівські господарства належали й іншім старшини: у полковника Ковалюка татари забрали 1.627 коней та різної худоби; у одного козака (ім'я невідоме) забрали 250 коней та 5.000 овець.

Таким чином, великі скарбівські господарст-ва мали не тільки старшина, але й рядові козаки. Козі, волі, вівці були предметом експорту на ри-нок Гетьманщини, Слобожанщини, Правобережної України, Пльонську, Дніпро. Пруска кіннота ре-монтувалася запорізькими кінцями.

У XVIII ст. в господарстві Запорізької помі-часться нове явище: тоді як у XVII ст. Запорізька частина імпортувала худобу – про що завжди казали запорожці – то після повороту в 1734 році почина-ють вони займатися хліборобством. У їхніх госпо-дарствах були пуги різних систем, борони, коси. На токах стояли скрині хліба. Сіяти хліб не тільки для власного вжитку, але й на продаж, головним чином до Криму. У зимівниках Калюна, Шморю-на, Ковалюка, Глоби, Калнишевського збирали по 3.000–5.000 пудів хліба. Велике значення для еко-номіки Запорізької мали рибальство. Такий же ха-рактер мало добування солі та її дотрава.

Ціком зрозуміло, що через участь старшини в торгівлі в її руках зосереджувалися значні грошо-ві суми. Під час конфіскації майна запорізької стар-шини у Калнишевського знайдено золота та срібла на 42.520 рублів 95 копійок, у писаря Глоби – на 27.648 рублів. Крім того у Калнишевського знайде-

порт) про свою роботу. Герман Д.Апостол хоч і відмовив посаду генерального підскарб'я і відійняв державний скарб від гетьманського, все одно дер-жавний скарб контролювали російські власті. Було розподілено ший ряд інструкцій, які перламентава-ли роботу фінансового управління і двох генераль-них підскарбів (один з них мусив бути російсь-ном). Вони і здійснювали облік і контроль за збо-ром податків, витратами, контролювали виконання кошторисів матеріалів. У всьому суворо дотримув-ючись простоти та порядку, стиралось більше на народні звичаї, ніж на писане право, запорожці були такі і в канцелярській та обліковій роботі. Крім цьо-го, історики відзначають значний рівень грамотнос-ті серед козаків (до 60%), на той час це надзвичай-но високий показник. Росія, яка періодично (один раз на рік) присилала низовим козакам „жалованіє“, дуже швидко перейшла на інший режим: хлібне жа-лування козаки одержували в Січі, а за прощима їх-а до Петербурга або Москви. Разом з „жалованієм“ депутації виплачували і протині та подорожні гро-ші. Останні фактично були грошима, виданими на відраджєння, але за них депутація не звільняла, як і за подарунки, які одержувала в Росії. Щодо пінтин („жалованія“), то воно підлягало суворому обліку та товариству куренів – 5320, або 140 на кожен курінь, начальнику січової церкви – 5, підначальнику – 3, іеромонахам – 5, дяконам – 3, уставнику – 3, свят-кареві – 1, ктитора – 4, школярям – 3, палмарям – 10, старшинським слугам – 7, кухарям – 2, крім цьо-го, подарунком офіцерів, що супроводжували жагу-ванія, – 5, унтер-офіцерів при ньому – 2, солдатам – 6, отаманам – 20.

У цих „відомості“ вражає лев'яча доля грошей, що її брала старшина. Очевидно, пінтині не вистачало на всі і тоді позбавляли пайки тих, хто одержував мало. За таким же принципом розподіляли хлібне „жалування“, що його давав російський уряд.

Звичайно, також лев'яча доля військової здобичі припадала старшині. Вона одержувала значну частку конфіскаваного за різні злочини майна, наприклад – після повстань тощо.

Але не ці джерела творили головне багатст-во старшини: дійсним його джерелом у XVIII ст. було власне господарство та участь у торгівлі.

Головною формою землевпорядання на Запо-ріжжі був „зимівник“ – так називали хутори. Зими-вник засновували козаки на військовій землі, з до-зволом коша, але згодом ця земля ставала власністю новою формою була малецька хатка – халупа, часто – землянка, в якій перебував козак у зимку. Там бу-ла й повітка на худобу. Згодом зимівники розши-рюються: в них плекають великі стада худоби, та-

но обійшло на 8,988 рублів. Всі ці гроші були в різних валютах. Люба мав торгових позисок на 5,618 рублів. Багато готівки мав дехто з козаків: Лоташенко — 4,000 рублів, Смола — 2,000, Лук'ян Великий — 2,000, полковник Ковпак — 1,000, Яковлів та Стіна — 2,115, Тарун — 550 рублів і т. д.

Так у Запоріжжі творилася мотушня верхівка козаків: старшина, яка зосередила в своїх руках значні матеріальні багатства, змала провідні пости і тримала в своїх руках владу.

ВИСНОВКИ

Запорізька Січ не мала розвинуті банківської грошової системи: в обігу перебували гроші різних країн, які були в постійному дефіциті. На Січі існував кредит. З військових сум видавалися кредити купцям на торговельні операції. Хоча доходи від військової зброї, які колись складали основну статтю фактично економічною стругатурою. При ліквідації Січі її державний військовий скарб на кінець 1775 р. і початок 1776 р. у вигляді вклядів і готівки як зали-

шок кошторису створював майже 200 тис. крб. Характеризуючи період XVI-XVIII ст., можна зазначити, що економіка, торгівля, грошовий обіг, фінансова система і облік були організовані поєднані з королівською Польщею та Російською імперією. Остання остаточно позбавила будь-яких автономних прав на фінансово-кредитну систему та облік України.

З поділом Польщі під панування Австрійської, а згодом Австро-Угорської імперії потрапила Галичина, Буковина, Закарпаття. З цього часу, аж до початку Першої світової війни, облік в Україні формувалася тільки під впливом цих двох імперій. Наведений матеріал в роботі, що зібраний і опрацьований нами, дає можливість ознайомитися з системою управління, обліку, фінансів Запорізької Січі. В даний час ми працюємо над розширенням цієї історичної інформації.

Опрацьовуємо праці відомих великих істориків, зокрема Д.Дорошенка, В.Голубовського, Н.Ліонської-Василенко, з метою підготовки другого видання Історії Бухгалтерського обліку, перше видане нами в 2005 році у видавництві "Знання", м. Київ.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голубовський В. Запорізьке козацтво. — Київ, 1957.
2. Голубовський В. Запорізька Січ в останні часи свого існування (1734-1745). — Київ, 1961.
3. Дорошенко Д. Нариси історії України, Т.11. Варшава, 1933.
4. Ліонська-Василенко Н. Історія України. У 2т. — Мюнхен, 1972-1976.
5. Остапчук М.Я., Демків М.Р. Історія Бухгалтерського обліку: Нарч. посіб. — К.: Знання, 2005. — 276с.
6. Соколов Я.В. Бухгалтерський учет: от истоков до наших дней: Учеб. пособие для вузов. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996.
7. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. У 3т. — Львів: Світ. Т. - 1990.

УДК 657.631.8

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Дрозд Л.К.

Розкрито основні світові вимоги функціонування зовнішнього державного фінансового контролю, наведено розглянуто реалізацію принципів незалежності органу зовнішнього фінансового контролю, наведено розглядання аудиту ефективності Рахунковою палатою України, реалізація їх результатів, окреслено напрямки підвищення ефективності зовнішнього фінансового контролю в Україні.

Ключові слова: зовнішній державний фінансовий контроль, аудит ефективності, реалізація результатів зовнішнього фінансового контролю, Рахункова палата України, внутрішній фінансовий контроль.

ВСТУП

Питання ефективності витрачання державних коштів і здійснення зовнішнього державного контролю діяльності виконавчої влади з їх раціонального використання актуальні для України. Сьогодні від рівня ефективності виконання прийнятих законодавчих та виконавчих актів залежить пов'язаних з використанням бюджетних коштів і державної власності, заложить ступінь досягнення параметрів соціально-економічно-

Дрозд Ірина Кузьміна, д.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Поліграфцентр "ЛІРА"
88000, м. Ужгород, вул. Митрака, 25.
Свідчення про внесення до державного реєстру видавця,
виготовника і розповсюдкуювачів видавничої продукції
Серія 3Т № 24 від 7 листопада 2005 року.

Оригінал-макет виготовлено у Поліграфцентрі "ЛІРА"
Підписано до друку 5.11.2007. Формат 60×84/8. Ліній офс.
Друк на різорт. Ум. друк. ар. 47,4. Гарнітура Times New Roman.
Тираж 150 прим. Замов. № 1817/2.

Верстка: Вероніка СЛІВКАНИЧ

Коректор: Мурсолава ТОКАР

Намаля НАДБ

Відповідальні за випуск: Василь МИКЛОВІА,

Редактор випуску: Василь МИКЛОВІА

2007

Частина II

СПЕЦІВІПІТСК 22

Серія Економіка

УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць